

NVAO • NEDERLAND

WO-MASTER
FILOSOFIE VAN CULTUUR EN BESTUUR
Vrije Universiteit Amsterdam

ADVIESRAPPORT

18 JULI 2019

NVAO • NEDERLAND

WO-MASTER
FILOSOFIE VAN CULTUUR EN BESTUUR
Vrije Universiteit Amsterdam

BEPERKT TOETS NIEUWE OPLEIDING
ADVIESRAPPORT

18 JULI 2019

Inhoud

1	Samenvattend advies	4
2	Introductie	7
2.1	Werkwijze panel.....	7
2.2	Panel rapport	8
3	Beschrijving van de instelling.....	9
3.1	Algemene gegevens.....	9
3.2	Profiel instelling	9
3.3	Profiel Opleiding	9
4	Beoordeling per standaard	11
4.1	Beoogde leerresultaten.....	11
4.2	Onderwijsleeromgeving	14
4.3	Toetsing	19
4.4	Gerealiseerd niveau.....	21
4.5	Graad en CROHO-onderdeel.....	22
4.6	Algemene conclusie over de kwaliteit van de opleiding.....	22
4.7	Aanbevelingen	22
5	Overzicht oordelen	24
	Bijlage 1: Programma locatiebezoek	25
	Bijlage 2: Overzicht van bestudeerde documenten.....	27
	Bijlage 3: Lijst met afkortingen	28

1 Samenvattend advies

De Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie (NVAO) ontving op 1 maart 2019 een aanvraag ten behoeve van een accreditatie nieuwe opleiding voor de opleiding wo-master Filosofie van Cultuur en Bestuur van de Vrije Universiteit Amsterdam. NVAO heeft daarop een panel van experts gevraagd om alle aangeleverde informatie te bestuderen, het programma met de afgevaardigden van de instelling en opleiding tijdens een locatiebezoek te bespreken en een concluderend oordeel uit te spreken over de kwaliteit van de nieuwe opleiding.

De masteropleiding Filosofie van Cultuur en Bestuur komt voort uit de verzelfstandiging van de gelijknamige afstudeerrichting binnen de bestaande tweejarige masteropleiding Filosofie van de Vrije Universiteit Amsterdam. De bestaande masteropleiding Filosofie is in oktober 2017 bezocht door een visitatiepanel dat een van de standaarden uit het van toepassing zijnde beoordelingskader van de NVAO (het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling, d.d. september 2016) als onvoldoende beoordeelde, namelijk standaard 2 (Onderwijsleeromgeving). Naar aanleiding van het beoordelingsrapport uit 2017 heeft de opleiding een herstelperiode toegewezen gekregen waarin ze standaard 2 aan de hand van een door de NVAO goedgekeurd herstelplan diende te verbeteren. De aanvraag tot verzelfstandiging via een Toets Nieuwe Opleiding-procedure is de kern van het herstelplan dat op 28 september 2018 werd goedgekeurd door de NVAO. Het panel is van oordeel dat met het positief doorlopen van deze toets de bestaande masteropleiding Filosofie aan haar herstelopdracht heeft voldaan.

Onderstaande overwegingen hebben een belangrijke rol gespeeld in de uiteindelijke beoordeling van het programma door het panel.

De masteropleiding Filosofie van Cultuur en Bestuur leidt toekomstige bestuurders en beleidsmakers op die, in aanvulling op hun vakwetenschappelijke, vaak meer empirisch georiënteerde opleiding, zich door filosofische studie verdiept en verbreed hebben en zo beter in staat zijn om vanuit een meer integraal perspectief leiding te geven en om te gaan met de uitdagingen van de toekomst. Binnen de opleiding staat de analyse van grote maatschappelijke, institutionele en politieke vraagstukken centraal, die steeds worden benaderd vanuit een cultuurfilosofisch perspectief. Naast haar maatschappelijke oriëntatie en filosofische karakter profileert de masteropleiding Filosofie van Cultuur en Bestuur zichzelf ook als een interdisciplinaire opleiding waarin studenten leren verbanden te leggen tussen de eigen vakwetenschappelijke discipline en filosofische inzichten. Een belangrijke doelstelling voor de opleiding is de ontwikkeling van een goede taalbeheersing van het Nederlands.

Het panel heeft vastgesteld dat de beoogde leerresultaten passen bij een wetenschappelijk masterprogramma: de academische oriëntatie komt tot uiting in het onderzoekgerichte karakter en het niveau blijkt uit de relatie van de beoogde leerresultaten met de Dublin descriptoren op masterniveau. Ook concludeert het panel dat de beoogde leerresultaten een academisch profiel definiëren dat beargumenteerbaar aansluit bij een maatschappelijke behoefte. Het panel is positief over het ambitieniveau van de beoogde leerresultaten, maar is van mening dat de omschrijving van wat studenten op dat niveau moeten kunnen beheersen in het geval van leerresultaat 8 en 9 te breed is geformuleerd. Het adviseert de opleiding derhalve de formulering van deze leerresultaten aan te scherpen.

In lijn met de in de Wet op het Hoger Onderwijs geborgde mogelijkheid tot een opleiding 'Wijsbegeerte van een wetenschapsgebied' (art. 7.4a lid 4), heeft de masteropleiding Filosofie van Cultuur en Bestuur een studielast van 120 EC. Gelet op de zinvolle reflectie en verbinding met de vakwetenschappelijke achtergrond die de opleiding beoogt, alsook de omvang van het filosofische gedeelte van het curriculum (78 EC) en de vakwetenschappelijke verdieping (42 EC), acht het panel een studielast van 120 EC gerechtvaardigd. De opleiding wijkt op dit punt volgens het panel niet af van andere opleidingen met de status 'Wijsbegeerte van een wetenschapsgebied'.

Ten aanzien van de onderwijsleeromgeving is het panel van oordeel dat het onderwijsprogramma degelijk is opgebouwd. De verschillende leerlijnen resulteren in een helder palet aan filosofische, vakwetenschappelijke en individugerichte componenten, met voldoende integratie met het oog op de beoogde interdisciplinariteit. Onderzoeksvaardigheden zouden naar het oordeel van het panel in een meer gestructureerde zelfstandige leerlijn kunnen worden vormgegeven. De didactische uitgangspunten die ten grondslag liggen aan de vormgeving en invulling van het curriculum zijn helder omschreven. Onderwijs binnen de masteropleiding Filosofie van Cultuur en Bestuur wordt interactief vormgegeven en vraagt om de actieve participatie van de studenten. De kleinschalige onderwijsvormen, variërend van werkcolleges tot debatten, maken persoonlijke werkverhoudingen tussen studenten en docenten mogelijk. De beoogde meester-gezel relatie is door de kleinschaligheid van de opleiding uitstekend te realiseren.

In aansluiting op de onderzoeksspecialisaties van het docententeam kiest de opleiding voor een eigen signatuur waarin de nadruk ligt op de continentale filosofische traditie en grondige klassiek-filosofische scholing. Toch schroomt de opleiding niet om, in het geval hier aanleiding voor is, de link te leggen met, bijvoorbeeld, postkoloniale theorie en andere ontwikkelingen in meer hedendaagse continentale filosofie. Daarmee is breedte en pluraliteit van de behandelde materie groter dan het panel aanvankelijk dacht. Het panel vindt positief dat er binnen het docententeam aandacht is om de diversiteit binnen het curriculum nog verder te vergroten. Het panel beveelt aan om daarbij aandacht te besteden aan feministische en vrouwelijke filosofen, alsmede aan postkoloniale en critical race theory.

De kwaliteit van het personeel is goed, zowel vakinhoudelijk als didactisch. Hoewel de stafleden zelfstandig niet alle vakwetenschappelijke disciplines van de studentenpopulatie beheersen, heeft het panel op basis van de verschaft informatie kunnen vaststellen dat zij voldoende kennis hebben om de brug te slaan naar de diverse vakwetenschappelijke domeinen. Zonder hieraan af te doen meent het panel dat de opleiding baat zou hebben bij een groter beroep op andere docenten om de diversiteit binnen het docententeam te vergroten. Ook adviseert het panel de opleiding om op aspecten als bijvoorbeeld Anglo-Amerikaanse politieke filosofie en feminisme een samenwerking met andere relevante opleidingen aan de VU te zoeken.

De meerderheid van de bij de opleiding betrokken docenten wordt gefinancierd door een consortium van externe partners. Het panel heeft als zodanig geen bezwaar tegen deze samenwerking, mits de selectie en benoeming van docenten belegd is bij de afdeling Filosofie. Het panel stelt vast dat het faculteitsbestuur zich voldoende bewust is van de risico's van het huidige financieringsmodel en de consequenties van eventuele groei.

Ten aanzien van de borging van de toetsing stelt het panel vast dat procedures hieromtrent adequaat zijn vastgelegd in het facultaire toetsbeleid, dat is ontleend aan het toetskader van de Vrije Universiteit Amsterdam. De opleiding heeft een toetsplan opgesteld waarin relatie tussen de vakken, onderwijsvormen, toetsvormen en beoogde leerresultaten inzichtelijk wordt gemaakt. Daaruit blijkt dat de opleiding diverse toetsvormen hanteert, aansluitend bij de beoogde leerresultaten. De toetsen die het panel heeft ingezien, zijn van het juiste niveau. Het panel heeft een gesprek gehad met vertegenwoordigers van de examencommissie en de onder de examencommissie ressorterende toetskamer en concludeert dat zij hun taak om de kwaliteit van toetsen en scripties te borgen passend vormgeven. Tijdens het locatiebezoek werd duidelijk dat vanwege de korte lijntjes binnen opleiding vrij informeel wordt omgegaan met uitzonderingen. Het panel adviseert de examencommissie en de opleiding om de procedures omtrent verzoekschriften met betrekking tot o.a. de taal en omvang van de scriptie te formaliseren. Ook vraagt het panel de examencommissie en de toetskamer om erop toe te zien dat de opleiding transparant is over de wijze waarop in de toetsing wordt omgegaan met waardering voor het profiel van de student.

Ten aanzien van de gerealiseerde leerresultaten concludeert het panel dat het toetsprogramma van de opleiding in voldoende mate de leerresultaten dekt. Bovendien stelt het toetsplan de opleiding in staat goed zicht te houden op de gerealiseerde leerresultaten in het curriculum. Het panel heeft zes recente masterscripties en bijbehorende beoordelingsformulieren bestudeerd en stelt vast dat de scripties qua niveau en kwaliteit passend zijn bij de masteropleiding. De beoordelingsformulieren zijn in de meeste gevallen zorgvuldig ingevuld en geven goed inzicht in de overwegingen van de beoordelaars. De becijfering van de bestudeerde scripties is in overeenstemming met het oordeel van het panel. Het panel heeft de indruk dat de alumni in uiteenlopende doch bij de opleiding passende beroepscontexten terechtkomen.

Het panel komt tot een positief eindoordeel ten aanzien van de kwaliteit van de nieuwe opleiding wo-master Filosofie van Cultuur en Bestuur van de Vrije Universiteit Amsterdam en adviseert de NVAO om overeenkomstig te besluiten. Het panel stelt voor de graad Master of Arts toe te kennen aan afgestudeerden van de wo-master Filosofie van Cultuur en Bestuur en de opleiding onder te brengen in het Croho-onderdeel Taal en cultuur.

Den Haag, 18 juli 2019

Namens het panel ter beoordeling van de beperkt Toets nieuwe opleiding wo-master Filosofie van Cultuur en Bestuur van de Vrije Universiteit Amsterdam,

Prof. dr. M.J.B. Stokhof
(voorzitter)

A. van 't Slot
(secretaris)

2 Introductie

2.1 Werkwijze panel

De Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie (NVAO) ontving op 1 maart 2019 een aanvraag ten behoeve van de accreditatie nieuwe opleiding voor de opleiding wo-master Filosofie van Cultuur en Bestuur van de Vrije Universiteit Amsterdam. Het succesvol doorlopen van een procedure Toets Nieuwe Opleiding (TNO) is een voorwaarde om als opleiding door de NVAO te worden erkend. Met het keurmerk van de NVAO mogen opleidingen de bij de opleiding behorende wettelijk beschermde getuigschriften of diploma's afgeven.

De procedure voor een nieuwe opleiding is iets anders dan de procedure die wordt gevolgd voor opleidingen die al zijn geaccrediteerd. Een TNO is een planbeoordeling. Na het toekennen van de accreditatie nieuwe opleiding, valt de opleiding onder de reguliere accreditatieprocedure.

Om de nieuwe opleiding te beoordelen, heeft de NVAO een panel van experts vastgesteld met de volgende samenstelling:

- prof. dr. Martin Stokhof (voorzitter), Emeritus hoogleraar Taalfilosofie, Universiteit van Amsterdam;
- prof. dr. Martine Prange (lid), Hoogleraar Filosofie van Mens, Cultuur en Samenleving, Tilburg University;
- prof. dr. Bert van den Brink (lid), Hoogleraar Politieke en Sociale Filosofie, Universiteit Utrecht en Dean van University College Roosevelt, Middelburg;
- Abush Derks (student-lid), student Bestuurs- en organisatiewetenschap, Universiteit Utrecht en projectmedewerker Interstedelijk Studenten Overleg.

Het panel werd bijgestaan door Thomas de Bruijn, beleidsmedewerker NVAO, als procescoördinator en door Aurelie van 't Slot, zelfstandig adviseur, als secretaris.

Alle panelleden hebben een onafhankelijkheids- en onpartijdigheidsverklaring ingevuld en ondertekend.

Bij de toetsing heeft het panel het Beoordelingskader voor de beperkte toets nieuwe opleiding van de NVAO (Stcrt. 2019, nr 3198) in acht genomen.

Het panel heeft zich aan de hand van de door de opleiding verstrekte documenten op de beoordeling voorbereid. Op 13 juni 2019 is het panel bij elkaar geweest. Tijdens deze bijeenkomst zijn de eerste bevindingen van het panel besproken en nadere vragen geformuleerd voor het locatiebezoek.

Op 14 juni 2019 heeft het panel een locatiebezoek afgelegd. Tijdens dit bezoek is het panel in verschillende gespreksrondes van nadere informatie voorzien en zijn de vraagpunten aan de orde gesteld en in discussie gebracht. Het programma van het locatiebezoek is toegevoegd in bijlage 2. Na afloop van de gesprekken heeft het panel het geheel van bevindingen en overwegingen onderling besproken en vertaald naar voorlopige conclusies. Aan het eind van het bezoek heeft de panelvoorzitter die conclusies mondeling teruggekoppeld naar de opleiding. Op basis van de bevindingen, overwegingen en conclusies heeft de secretaris een conceptadvies opgesteld dat aan de panelleden is voorgelegd. Vervolgens heeft het panel dit concept van commentaar voorzien, waarna het conceptrapport is vastgesteld door de voorzitter. Het adviesrapport is op 31 juli 2019 aan de opleiding voorgelegd ter controle op feitelijke onjuistheden. De opleiding heeft op 30 augustus 2019 gereageerd op het adviesrapport. De instelling heeft geen feitelijke correcties voorgesteld. Het definitieve rapport is op 30 augustus 2019 vastgesteld door de voorzitter. Het panel heeft dit advies in volledige onafhankelijkheid opgesteld en op 30 augustus 2019 aan de NVAO aangeboden.

2.2 Panel rapport

Het eerste hoofdstuk van dit rapport is de het samenvattend advies en het huidige hoofdstuk is de introductie.

Het derde hoofdstuk heeft een omschrijving van het programma waaronder de positionering van de opleiding binnen de instelling en binnen het hoger onderwijsbestel in Nederland.

Het panel geeft zijn bevindingen, overwegingen en conclusies weer in hoofdstuk 4 aan de hand van de onderwerpen en standaarden uit het relevante kader.

De bevindingen zijn de objectieve feiten zoals waargenomen door het panel in de aangeleverde documentatie en gedurende het locatiebezoek. De overwegingen bevatten de oordelen, meningen en zienswijzen van het panel en de mate waarop deze effect hebben op het uiteindelijke oordeel van het panel op de standaard. Op basis van de overwegingen wordt ook een algemeen eindoordeel uitgesproken.

Tot slot wordt in een tabel schematisch weergegeven war de oordelen zijn per standaard.

3 Beschrijving van de instelling

3.1 Algemene gegevens

Instelling	: Vrije Universiteit Amsterdam
Opleiding	: wo-master Filosofie van Cultuur en Bestuur
Variant(en)	: Voltijds
Graad	: Master of Arts
Afstudeerrichtingen	: n.v.t.
Locatie(s)	: Amsterdam
Studieomvang (EC)	: 120 ECTS
CROHO-onderdeel	: Taal en cultuur

Voorstel voor indeling in een visitatiegroep: nader te bepalen

3.2 Profiel instelling

De Vrije Universiteit Amsterdam (hierna: VU) profileert zich als een kennisinstelling waar persoonlijke vorming en maatschappelijke betrokkenheid centraal staan. De VU is ambitieus in wetenschappelijk onderzoek en onderwijs en stimuleert de vrije en open communicatie van ideeën. De instelling kent een diverse universitaire gemeenschap. Zij ziet deze diversiteit als een verrijking vanuit de overtuiging dat de kwaliteit van onderwijs en onderzoek gebaat is bij een verscheidenheid aan achtergronden, nationaliteiten, levensbeschouwingen en opvattingen. Haar identiteit vat zij samen in drie kernwaarden: persoonlijk, open en verantwoordelijk. Deze waarden zijn verbonden met de wijze waarop de VU haar onderzoek en onderwijs vormgeeft.

De masteropleiding Filosofie van Cultuur en Bestuur wordt verzorgd door de afdeling Filosofie van de Faculteit der Geesteswetenschappen (FGW). Deze faculteit is in september 2014 ontstaan uit een fusie van de Faculteit der Wijsbegeerte en de Faculteit der Letteren. Naast de afdeling Filosofie heeft FGW nog twee andere afdelingen: 1) Taal, Literatuur en Communicatie; 2) Kunst en Cultuur, Geschiedenis, Oudheid. De faculteit biedt in totaal negen bacheloropleidingen en dertien masteropleidingen aan.

3.3 Profiel Opleiding

De masteropleiding Filosofie van Cultuur en Bestuur (FCB) wordt momenteel aangeboden als afstudeerrichting in de tweejarige masteropleiding Filosofie van de VU. De bestaande masteropleiding bestaat uit meerdere afstudeerrichtingen waarin filosofie verbonden wordt met een specifiek wetenschapsgebied, zoals 'Philosophy, Bio-Ethics & Health' (PBH), 'Philosophy of Law and Governance' (PLG) en 'Philosophy of Neurosciences' (PNS). FCB vormt sinds 2015 naast PBH, PLG en PNS een afstudeerrichting binnen deze tweejarige master.

In 2017 onderging de bestaande masteropleiding Filosofie een visitatie. Hoewel het visitatiepanel zich positief toonde over de kwaliteit en levensvatbaarheid van de master als geheel en de daarin aangeboden afstudeerrichtingen, beoordeelde het standaard twee met een onvoldoende omdat het onderwijsprogramma naar het oordeel van het panel door de bijzondere en afzonderlijke positie van de Nederlandstalige afstudeerrichting FCB als geheel niet coherent was. Het panel deed de aanbeveling om de positie van FCB in de bestaande masteropleiding te heroverwegen. In het kader van het hersteltraject heeft het Faculteitsbestuur van FGW in overleg met de bij FCB betrokken stafleden besloten om de afstudeerrichting FCB te verzelfstandigen tot een autonome masteropleiding. De aanvraag tot verzelfstandiging via een TNO-procedure is de kern van het herstelplan dat op 28 september 2018 werd goedgekeurd door de NVAO.

De tweejarige masteropleiding Filosofie van Cultuur en Bestuur is ontstaan uit grote betrokkenheid bij de problemen en uitdagingen waar de laat-moderne wereld ons voor stelt. Die

wereld kenmerkt zich door maatschappelijke, institutionele en politieke vraagstukken waar niet alleen burgers, maar ook bestuurders, beleidsmakers en consultants van organisaties in het publieke, semipublieke en private domein mee worden geconfronteerd. Tegen deze achtergrond beoogt FCB toekomstige bestuurders en beleidsmakers, in aanvulling op hun vakwetenschappelijke, doorgaans meer empirisch georiënteerde opleiding, filosofische inzichten en vaardigheden te leren waarmee zij beter in staat zijn om te gaan met de uitdagingen van de toekomst. In aansluiting bij het onderzoek van het docententeam hanteert de opleiding een cultuurhistorisch perspectief bij de analyse van bovengenoemde vraagstukken en ligt daarbij nadrukkelijk het accent op continentale filosofie.

Het onderwijsprogramma beslaat een periode van twee jaar en bedraagt 120 EC. De opleiding richt zich primair op studenten die een vakwetenschappelijk masterprogramma binnen een maatschappijgericht domein (o.a. sociale en organisatie-wetenschappen, economische wetenschappen, bedrijfskunde, bestuurskunde, geschiedenis) willen combineren met een filosofisch programma. De opleiding heeft een interdisciplinair karakter waarbij steeds de verbinding wordt gezocht tussen de eigen vakwetenschappelijke discipline en filosofische inzichten. FCB stelt afgestudeerden in staat om binnen uiteenlopende functies en beroepen in maatschappelijke, organisatorische of beleidsmatige contexten een rol te spelen als vernieuwers, kritische sparring partners, dwarsdenkers, visie-ontwikkelaars en inspirators.

4 Beoordeling per standaard

In dit hoofdstuk wordt de evaluatie door het panel van de standaarden omschreven. Bij elke standaard geeft het panel zijn bevindingen, overwegingen en oordeel weer. De beoordeling is gebaseerd op de standaarden en criteria zoals beschreven in het Beoordelingskader voor de beperkte Toets nieuwe opleiding van de NVAO (Stcrt. 2019, nr 3198). De beoordeling komt tot stand op basis van een discussie met 'peers' over de inhoud en kwaliteit van de opleiding.

Over de standaarden geeft een visitatiepanel een gemotiveerd oordeel op een driepuntsschaal: voldoet, voldoet ten dele of voldoet niet. Vervolgens geeft het panel een gemotiveerd eindoordeel over de kwaliteit van de opleiding, ook op een driepuntsschaal: positief, positief onder voorwaarden, of negatief.

4.1 Beoogde leerresultaten

Standaard 1: De beoogde leerresultaten passen bij het niveau en de oriëntatie van de opleiding en zijn afgestemd op de verwachtingen van het beroepenveld en het vakgebied en op internationale eisen.

Bevindingen

In het informatiedossier staat beschreven dat het doel van de opleiding Filosofie van Cultuur en Bestuur (FCB) is om toekomstige bestuurders en beleidsmakers op te leiden die, in aanvulling op hun vakwetenschappelijke, vaak meer empirisch georiënteerde opleiding, zich door filosofische studie verdiept en verbreed hebben en zo beter in staat zijn om vanuit een meer integraal perspectief leiding te geven en om te gaan met de uitdagingen van de toekomst. Binnen de opleiding staat de analyse van grote maatschappelijke, institutionele en politieke vraagstukken centraal. Deze vraagstukken worden steeds benaderd vanuit een cultuurfilosofisch perspectief, met aandacht voor fundamentele wijsgerige reflectie op groundbegrippen als modernisering, vooruitgang, vrijheid, autonomie, recht, macht, rationaliteit, waarheid, representatie, individualisering, secularisering en hun interpretatiegeschiedenis. Mede daarom licht het accent binnen de opleiding op de opkomst van de Verlichting in onze cultuur, alsook op de kritiek die sinds de Romantiek op het Verlichtingsdenken is geformuleerd.

De opleiding heeft zestien beoogde leerresultaten geformuleerd, welke zijn gecategoriseerd volgens de Dublin descriptoren: Kennis en inzicht, Toepassen kennis en inzicht, Oordeelsvorming, Communicatie en Leervaardigheden. De leerresultaten reflecteren het academische en filosofische karakter van de opleiding. In het informatiedossier heeft de opleiding de relatie beschreven tussen de beoogde leerresultaten en de Dublin descriptoren op masterniveau.

In aansluiting op de toenemende vraag naar algemene vorming ('Bildung') beoogt de opleiding haar studenten een aantal specifieke filosofische vaardigheden bij te brengen, te weten:

- De analyse en kritische doordenking van groundbegrippen en basisthema's die een grote rol spelen in hedendaagse sociale wetenschappen en menswetenschappen;
- De reflectie op verschillende methodologische benaderingen binnen (de geschiedenis van) wetenschap en filosofie;
- Inzicht in het ontstaan én de ontwikkeling van de moderniteit vanuit een cultuurfilosofisch perspectief;
- De kritische reflectie op centrale begrippen in hedendaagse maatschappelijke debatten;
- De uitdaging aan studenten om goed beargumenteerd eigen normatieve posities te expliciteren en te verdedigen.

Naast haar maatschappelijke oriëntatie en filosofische karakter profileert FCB zichzelf ook als een interdisciplinaire opleiding. Studenten leren in de aangeboden vakken interdisciplinair te werken door verbanden te leggen tussen hun eigen vakwetenschappelijke discipline en inzichten uit de filosofie. De opleiding maakt daarbij gebruik van het feit dat ook binnen de studentenpopulatie verschillende disciplines vertegenwoordigd zijn.

Een belangrijke doelstelling voor de opleiding is de ontwikkeling van een goede taalbeheersing van het Nederlands. Studenten leren complexe teksten scherp te lezen, en daarnaast hun eigen ideeën en inzichten helder, goed beargumenteerd en retorisch overtuigend over het voetlicht te brengen – in woord en geschrift. Deze doelstelling heeft FCB ook vertaald naar de beoogde leerresultaten. Hiermee onderscheidt de opleiding zich van de andere, overwegend Engelstalige masteropleidingen die worden aangeboden binnen de Faculteit der Geesteswetenschappen aan de VU.

De opleiding positioneert zichzelf binnen het landelijk domeinspecifieke referentiekader, dat bij de formulering van de beoogde leerresultaten als richtinggevend kader heeft gefungeerd. FCB heeft ten opzichte daarvan nog enkele profielbepalende elementen toegevoegd, zoals de bovengenoemde nadruk op taalbeheersing Nederlands, interdisciplinariteit en aandacht voor maatschappelijke, institutionele en politieke vraagstukken.

Het informatiedossier maakt inzichtelijk hoe het profiel van de opleiding aansluit bij de thematieken die binnen de VU-brede profileringsthema's *Governance for Society* en *Connected World* worden behandeld. Daarnaast past de opleiding ook bij het profiel van de Faculteit der Geesteswetenschappen, dat wordt gekenmerkt door het verbinden van disciplinaire kennis met andere contexten, zowel binnen als buiten de academie. Zo verzorgen verscheidene stafleden van FCB ook onderwijs bij andere faculteiten en werkt de opleiding nauw samen met organisaties zoals FreedomLab en de Filosofische School Nederland, waar filosofie en samenleving uitdrukkelijk bij elkaar komen.

Om de behoefte van het werkveld te peilen heeft de opleiding een kleinschalig kwalitatief onderzoek verricht onder CEO's, ondernemers, bestuursvoorzitters en hogere stafleden van bedrijven en instellingen in de profit en de non-profit sector, dan wel zelfstandige ondernemers. Daaruit bleek dat het voorgelegde profiel van de FCB-afgestudeerde in een duidelijke behoefte voorziet. De vertegenwoordigers van het werkveld met wie het panel sprak bevestigden dit beeld. Zij onderschrijven de meerwaarde van de FCB-afgestudeerde in de bedrijfscontext vanwege hun vermogen om hun eigen vakdisciplinaire grenzen te overstijgen en maatschappelijke vraagstukken vanuit verschillende invalshoeken te kunnen analyseren. Zoals in het informatiedossier staat beschreven zal de opleiding ook vertegenwoordigd worden in de Raad van Advies van de afdeling Filosofie. De Raad van Advies heeft een adviserende rol in de borging van de kwaliteit van de opleiding en de aansluiting op de behoeftes van het afnemende werkveld.

In lijn met de in de Wet op het Hoger Onderwijs geborgde mogelijkheid tot een opleiding 'Wijsbegeerte van een wetenschapgebied' (art. 7.4a lid 4), heeft FCB een wettelijke studielast van 120 EC. De bestaande masteropleiding Filosofie waar dit programma nu deel van uitmaakt heeft ook die status. Tegen die achtergrond is FCB zo vormgegeven dat studenten 42 EC besteden aan vakwetenschappelijke mastervakken, 60 EC aan filosofische vakken en 18 EC aan de filosofische eindschiptie.

Overwegingen

Het panel heeft kennisgenomen van de beoogde leerresultaten en acht deze relevant, interessant en ambitieus. Het panel is positief over dit ambitieniveau, maar is van mening dat de omschrijving van wat studenten op dat niveau moeten kunnen beheersen in sommige gevallen te breed is geformuleerd. Dit geldt in het bijzonder voor leerresultaat 8 (zelfstandig en interdisciplinair onderzoek) en leerresultaat 9 (veelheid aan opvattingen). Met het oog op aansluiting bij de leeromgeving en toetsing adviseert het panel de opleiding om op deze punten de beoogde leerresultaten specifiekere te formuleren.

Het panel heeft vastgesteld dat de beoogde leerresultaten passen bij een wetenschappelijk masterprogramma: de academische oriëntatie komt tot uiting in het onderzoeksgerichte karakter en het niveau blijkt uit de relatie van de beoogde leerresultaten met de Dublin descriptoren op

masterniveau. De inhoud en het niveau van beoogde leerresultaten passen binnen het domeinspecifieke referentiekader.

De aansluiting van de opleiding bij de zowel VU-brede profileringsthema's als het profiel van de Faculteit der Geesteswetenschappen is helder verwoord. De opleiding heeft een zeer duidelijke eigen signatuur die volgens het panel conservatief te noemen is in de intellectuele zin van woord. Hoewel de opleiding geen (inter)nationale benchmark heeft uitgevoerd, heeft het panel op basis van het informatiedossier en de gevoerde gesprekken geconcludeerd dat er binnen Nederland vergelijkbare opleidingen zijn qua oriëntatie, zoals bijvoorbeeld de masteropleiding Applied Ethics aan de Universiteit Utrecht of de track Philosophy of Humanity and Culture binnen de masteropleiding Filosofie aan Tilburg University. Het panel is van mening dat de kwaliteit van de masteropleiding FCB vergelijkbaar is met deze opleidingen.

Op basis van de resultaten van de kwalitatieve verkenning en het gesprek met de vertegenwoordigers van het werkveld stelt het panel vast dat de beoogde leerresultaten een academisch profiel definiëren dat beargumenteerbaar aansluit bij een maatschappelijke behoefte. Het panel is positief over het voornemen van de opleiding om de Raad van Advies van de afdeling Filosofie uit te breiden met alumni van de master FCB. De aansluiting van de beoogde leerresultaten op de wensen van het werkveld, is volgens het panel in voldoende mate aangetoond.

Gelet op de zinvolle reflectie en verbinding met de vakwetenschappelijke achtergrond die de opleiding beoogt, alsook de omvang van het filosofische gedeelte van het curriculum (78 EC) en de vakwetenschappelijke verdieping (42 EC), acht het panel een studielast van 120 EC gerechtvaardigd. De opleiding wijkt op dit punt volgens het panel niet af van andere opleidingen met de status 'Wijsbegeerte van een wetenschapsgebied'.

Alles overwegende is het panel van oordeel dat de beoogde leerresultaten van de opleiding wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie geconcretiseerd zijn en blijkens hun aansluiting op het domeinspecifieke referentiekader voldoen aan (inter)nationale eisen. De opleiding voldoet aan deze standaard.

Conclusie: Voldoet

4.2 Onderwijsleeromgeving

Standaard 2: Het programma, de onderwijsleeromgeving en de kwaliteit van het docententeam maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde leerresultaten te realiseren.

Bevindingen

De masteropleiding Filosofie van Cultuur en Bestuur heeft een omvang van 120 EC en wordt gespreid over twee jaar aangeboden. Het onderwijsprogramma besteedt 60 EC aan filosofische vakken en 42 EC aan vakwetenschappelijke vakken. Studenten sluiten de opleiding af met een filosofische masterscriptie met een omvang van 18 EC.

Het curriculum

Het curriculum is opgebouwd langs vijf onderscheidende leerlijnen, welke in het informatiedossier schematisch zijn weergegeven:

- Filosofische maatschappij- en actualiteitenanalyse (24 EC);
- Retorische en filosofische vaardigheden (18 EC);
- Vakwetenschappelijke component (42 EC);
- Integratievakken (18 EC);
- Individueel-thematisch traject/afstudeertraject (18 EC).

Binnen de leerlijn *filosofische maatschappij- en actualiteitenanalyse* staat de kritische analyse van lange termijn ontwikkelingen in de moderne samenleving centraal. De leerlijn bestaat uit vier vakken die tweejaarlijks alternerend worden aangeboden. Dit betekent dat eerste- en tweedejaarsstudenten gelijktijdig hetzelfde vak volgen.

De leerlijn *retorische en filosofische vaardigheden* behandelt zowel de theorievorming rond argumenteren als het zorgvuldig leren argumenteren. Ook oefenen studenten zich in heldere mondelinge en schriftelijke uitdrukkingsvaardigheid en grondige tekstanalyse. De leerlijn bestaat uit vier vakken van resp. 3 en 6 EC die zich concentreren in het eerste semester van jaar 1 en jaar 2. De vakken 'Literatuurstudie en tekstlezen I en II' wordt tweejaarlijks alternerend aangeboden.

De *vakwetenschappelijke component* van de masteropleiding is een samenhangend pakket aan keuzevakken uit een andere (vakwetenschappelijke) masteropleiding dat de student kiest in aansluiting bij de eigen bacheloropleiding. Deze leerlijn omvat 30 EC in jaar 1 en 12 EC in jaar 2.

In de *integratievakken* werken studenten expliciet aan de dialoog tussen een of meer kernthema's in hun eigen vakdiscipline en filosofische analyse. Deze leerlijn bestaat uit drie vakken, waarvan de vakken 'Lijnen van een Filosofische Bestuurskunde I en II' tweejaarlijks alternerend wordt aangeboden. Het vak 'Filosofisch Actueel Gesprek' is georganiseerd als een lintblok dat door de hele opleiding heen loopt.

In het *individueel-thematisch traject/afstudeertraject* kiezen studenten een thema dat relevant is binnen het eigen vakgebied, om uit te werken in de vorm van een scriptie. Dit proces wordt ondersteund door scriptiewerkgroepen, waar twee docenten kleine groepen van maximaal zes studenten begeleiden bij het schrijfproces. Tijdens het locatiebezoek werd duidelijk dat studenten een gedeelte van het individueel-thematisch traject kunnen inzetten voor een stage met een omvang van 6 EC. Deze mogelijkheid is echter niet formeel vastgelegd.

Didactische visie

Het informatiedossier beschrijft nauwgezet de didactische uitgangspunten (hier gecursiveerd weergegeven) die ten grondslag liggen aan de vormgeving en invulling van het curriculum. Allereerst heeft de opleiding gekozen voor een bepaalde profilering van het onderwijsprogramma waarin de nadruk ligt op de *continentale filosofische traditie*. Deze benadering sluit niet alleen aan bij de onderzoeksspecialisaties van de betrokken docenten, maar is volgens de opleiding ook veel meer toegesneden op de analyse van maatschappelijke

vraagstukken dan de Angelsaksische filosofie. Ook wordt binnen het onderwijsprogramma veel waarde gehecht aan een *grondige klassiek-filosofische scholing*. Zo worden in de vakken 'Literatuurstudie en tekstlezen I en II' enkele fundamentele filosofische teksten integraal doorgewerkt.

Op basis van de *geschetste klassieke filosofische vorming* gaat de opleiding *het gesprek aan met hedendaagse denkers over actuele maatschappelijke ontwikkelingen*. Vanuit een cultuurhistorisch en -filosofisch perspectief wordt het dominante economische, technologische en politieke discours van de afgelopen decennia kritisch geanalyseerd. Daarnaast wordt ook aandacht besteed aan alternatieve denkkaders en modellen.

De opleiding FCB streeft naar een instroom van 25 studenten per jaar. Deze kleinschaligheid is belangrijk voor het realiseren van de kernwaarden van de VU: *persoonlijk, open en verantwoordelijk*. Binnen FCB zijn docenten en studenten samen verantwoordelijk voor de leerprocessen. Openheid voor diversiteit van opvattingen gaat gepaard met een respectvolle, open houding die studenten stimuleert om systematisch te reflecteren op hun eigen wetenschappelijke discipline en de veelal impliciete normatieve assumpties die daarbinnen werkzaam zijn. De kleinschalige onderwijsvormen, variërend van werkcolleges tot debatten, maken persoonlijke werkverhoudingen tussen studenten en docenten mogelijk.

Het *interdisciplinaire karakter* van de opleiding komt onder meer tot uiting in de vakken 'Lijnen van Filosofische Bestuurskunde I en II' en 'Filosofisch Actueel Gesprek'. Bij beide vakken wordt een actieve bijdrage van de student verlangd, hetzij in de vorm van een werkstuk waarbij ze hun eigen vakwetenschappelijke achtergrond in het spel brengen, hetzij door thema's en films aan te dragen die raakvlakken hebben met hun eigen vakgebied. Ook bij het schrijven van de eindscriptie wordt van hen verwacht dat zij een onderwerp kiezen dat relevant is voor hun vakwetenschappelijke discipline.

Binnen de opleiding wordt gewerkt met *een afwisselende mix van onderwijsvormen, vaardigheden en toetsvormen*. Aangezien veel studenten een tweede master volgen, spelen ook *studeerbaarheid en flexibiliteit* een belangrijke rol bij de vormgeving van het onderwijsprogramma. Bij de verdeling van de vakken over het eerste en tweede jaar is rekening gehouden met de mogelijkheid om de masteropleiding te combineren met een vakwetenschappelijke masteropleiding. Concreet betekent dit dat de meeste colleges van FCB op twee vaste avonden in de week worden gepland.

Voertaal

De voertaal van de opleiding is Nederlands. De aandacht voor goede taalbeheersing van het Nederlands die de opleiding zichzelf ten doel stelt in de beoogde leerresultaten is nader uitgewerkt in het onderwijsprogramma. Zo worden papers niet alleen inhoudelijk maar ook qua taalgebruik en argumentatiestructuur beoordeeld. Indien nodig kan voor de verbetering specifieke begeleiding van een aan de opleiding verbonden Neerlandicus worden ingezet. Studenten kunnen op verzoek hun scriptie in het Engels schrijven. Hoewel het panel dit gezien de focus op correct Nederlands taalgebruik enigszins opmerkelijk vond, werd tijdens het locatiebezoek duidelijk dat studenten die van deze mogelijkheid gebruikmaken vaak de ambitie hebben om te promoveren of om naar het buitenland te gaan.

Toelatingseisen en -procedure

Studenten zijn in principe toelaatbaar tot de master FCB indien zij beschikken over:

- 1) Een afgeronde wo-bachelor in een maatschappij- en/of organisatiegericht vakgebied;
- 2) 18 EC aan behaalde vakken Filosofie (op bachelorniveau). Minstens één en ten hoogste twee van de vakken binnen deze 18 EC dienen betrekking te hebben op de geschiedenis van de filosofie;
- 3) Toegang tot het volgen van mastervakken in een vakwetenschappelijke masteropleiding.

Studenten met een academische bachelor in filosofie en een premaster of minor (30 EC) in een vakwetenschap waarmee zij toegang hebben tot mastervakken uit een maatschappij- en/of organisatiegerichte masteropleiding kunnen eveneens instromen. De toelatingscommissie van de Faculteit der Geesteswetenschappen beoordeelt of de student voldoet aan de gestelde voorwaarden.

In het geval van een deficiëntie ten aanzien van de tweede voorwaarde, kan de student een premasterprogramma volgen. In het gesprek met het opleidingsmanagement leerde het panel dat de omvang van deze premaster eerder 30 EC was, maar om uiteenlopende redenen is teruggebracht tot 18 EC. Voor studenten zonder kennis van de geschiedenis van de filosofie biedt de afdeling Filosofie van de VU een zomercursus aan van 6 EC. In algemene zin stimuleert de opleiding studenten met een vakwetenschappelijke achtergrond om aanvullende vakken van de bachelor Filosofie te volgen.

Begeleiding

Studenten kunnen zich met allerlei vragen over de opleiding wenden tot de opleidingscoördinator, welke wordt ondersteund door een student-assistent. Met alle studenten wordt jaarlijks in ieder geval één voortgangsgesprek gevoerd. In voorkomende gevallen zal de opleidingscoördinator de student doorverwijzen naar een studieadviseur, de examencommissie of andere ondersteunende diensten.

De opleiding voorziet nadrukkelijk in een meester-gezel relatie tussen docent en student. Hiermee wordt gestalte gegeven aan het idee dat docent en student gezamenlijk verantwoordelijk zijn voor het onderwijs, maar tegelijkertijd ook een duidelijke eigen rol hebben. De docenten gaven tijdens het locatiebezoek aan dat ze het vak 'Filosofisch Actueel Gesprek' als een werkplaats ervaren waar deze meester-gezel relatie wordt vormgegeven. Tijdens deze bijeenkomsten discussiëren docenten niet enkel onderling, maar worden ook de studenten uitgenodigd om zich te mengen in het gesprek en bepaalde perspectieven te beproeven.

De meester-gezel relatie komt ook tot uiting in de alternerende vakken die gezamenlijk worden gevolgd door eerste- en tweedejaarsstudenten. Daardoor ontstaat er op natuurlijke wijze cohortvorming en fungeren tweedejaarsstudenten vaak als mentor voor eerstejaars. Dit wordt in sommige vakken nader gestimuleerd door de tweedejaarsstudenten een andere rol te geven, waarbij ze bijvoorbeeld mini-colleges verzorgen die de eerstejaarsstudenten van commentaar voorzien. De opleiding ziet het gebrek aan sequentiële opbouw bij deze vakken dus niet als een belemmering, maar als een verrijking. De studenten met wie het panel sprak delen deze mening.

Personeel

Voor de opleiding FCB is een team verantwoordelijk van vijf kerndocenten. Het informatiedossier bevat de curricula vitae van de betrokken docenten en stelt dat hun inhoudelijke expertise en onderwijskundige kwaliteiten toereikend zijn voor het uitvoeren van het programma. In het studentenhoofdstuk valt te lezen dat de studenten over het algemeen zeer tevreden zijn over de gedrevenheid van hun docenten. Deze waardering vertaalt zich in de onderwijsbeoordelingen, waarin de docenten van de afdeling Filosofie doorgaans bovengemiddeld scoren in vergelijking met het universitair gemiddelde.

Wat betreft didactische kwaliteiten staat in het dossier vermeld dat alle aan de opleiding verbonden docenten beschikken over een basiskwalificatie onderwijs (BKO). Per jaar organiseert de afdeling Filosofie twee tot drie bijeenkomsten over onderwijskundige thema's zoals de ontwikkeling van het toetsplan, diversifiëring van het onderwijs en collegiale intervisie. De samenhang van de opleiding wordt bewaakt door de opleidingsdirecteur en de opleidingscoördinator. Daarnaast is het een taak van de opleidingscoördinator om zorg te dragen voor de organisatorische realisatie van het programma.

In het informatiedossier is omschreven dat de bestaande afstudeerrichting FCB in 2015 is opgezet met steun van investeringsmaatschappij Dasym. In 2018 is de formele band met Dasym

beëindigd. Om de continuering van de afstudeerrichting en de start van de zelfstandige masteropleiding te garanderen, heeft de opleiding een nieuw consortium gevormd, bestaande uit Freedom Lab, De Filosofische School Nederland en het dr. Abraham Kuyperfonds. Gezamenlijk dragen zij zorg voor de voortzetting van de onderwijsinzet van vier bij de opleiding betrokken docenten. Tijdens het locatiebezoek leerde het panel dat deze externe financiering voor een periode van 5 jaar gegarandeerd is.

Gezien deze grote mate van externe financiering had het panel enkele vragen over de levensvatbaarheid van de opleiding. Ook was op basis van de aangereikte informatie niet duidelijk welke onderlinge verplichtingen de partijen waren overeengekomen. Het faculteitsbestuur verzekerde het panel dat de condities van de samenwerkingsovereenkomst niet gewijzigd zijn ten opzichte van de voormalige overeenkomst met Dasym, waartegen het visitatiepanel in 2017 geen bezwaar had. Deze condities houden onder meer in dat het consortium geen zeggenschap heeft over de selectie en benoeming van docenten.

Wel bleek tijdens de gesprekken met het opleidingsmanagement en het docententeam dat het huidige personele kader relatief beperkt is om een eventuele groei in studentenaantallen te kunnen faciliteren. De externe financiering vormt daarbij een complicerende factor omdat men er niet vanuit kan gaan dat dit aandeel zal groeien naarmate de instroom toeneemt. Het grootste knelpunt doet zich voor bij de scriptiebegeleiding. In het gesprek met het panel lichtte het faculteitsbestuur toe dat de begeleiding niet expliciet bij de vaste staf hoeft worden te belegd. In termen van expertise zijn er namelijk meer stafleden beschikbaar binnen de afdeling Filosofie.

Kwaliteitszorg

De afdeling Filosofie heeft een opleidingscommissie die is samengesteld uit een representatieve vertegenwoordiging van docenten en studenten in de bachelor- en masteropleidingen van de afdeling. Ook de opleiding FCB zal hierin vertegenwoordigd worden, in de vorm van een docent-lid, een student-lid en een adviserend student-lid. Volgens wettelijke regelgeving is de opleidingscommissie paritair samengesteld, maar om ervoor te zorgen dat alle jaarlagen gehoord worden heeft de afdeling ervoor gekozen om de commissie aan te vullen met adviserende studentleden. De opleidingscommissie voert eens in de drie jaar curriculumevaluaties uit onder de studenten. Op basis van de evaluatieresultaten, de reacties van docenten hierop en een overzicht van eventueel reeds ondernomen acties brengt de opleidingscommissie advies uit aan de opleidingsdirecteur. De opleidingscommissie is in een eerder stadium geconsulteerd over de opzet van de verzelfstandigde masteropleiding FCB.

Overwegingen

Het panel is van oordeel dat het onderwijsprogramma degelijk is opgebouwd. Volgens het panel resulteren de verschillende leerlijnen in een helder pallet aan filosofische, vakwetenschappelijke en individuerichte componenten, met voldoende integratie met het oog op de beoogde interdisciplinariteit. Specifieke onderzoeksvaardigheden zouden naar het oordeel van het panel in een meer gestructureerde zelfstandige leerlijn kunnen worden vormgegeven.

De gesprekken tijdens het bezoek hebben het panel meer inzicht gegeven in de breedte en diversiteit van het onderwijsprogramma. De opleiding kiest ervoor om de beoogde leerresultaten te realiseren door een specifieke keuze te maken wat betreft filosofische invalshoeken die in het onderwijsprogramma aan de orde komen. De onderzoeksspecialisaties van de verschillende docenten is hierin leidend. Toch kreeg het panel tijdens het bezoek de indruk dat de breedte en pluraliteit van de behandelde materie groter is dan wat het op basis van de aangereikte documentatie had verwacht. Tijdens het gesprek met de docenten leerde het panel dat in de aangeboden vakken bijvoorbeeld ook de link wordt gelegd met postkoloniale theorie en andere ontwikkelingen in meer hedendaagse continentale filosofie. Het panel heeft vastgesteld dat er binnen het docententeam aandacht is om de diversiteit in het curriculum verder te vergroten. Het panel beveelt aan om daarbij aandacht te besteden aan feministische en vrouwelijke filosofen, alsmede aan postkoloniale en critical race theory.

Hoewel er binnen het onderwijsprogramma geen keuzevakken worden aangeboden, is het panel van mening dat onderwijs binnen de masteropleiding FCB een gezamenlijke onderneming is van docenten en studenten. Het onderwijs wordt interactief vormgegeven en biedt studenten de ruimte om bij het schrijven van papers hun eigen vakwetenschappelijke discipline in te brengen. Het panel is positief over de actieve participatie van studenten in het onderwijs en noemt daarbij in het bijzonder het vak 'Filosofisch Actueel Gesprek', waar studenten niet alleen de gelegenheid wordt geboden om zelf een film of documentaire aan te dragen, maar ook worden geacht actief aan het gesprek deel te nemen.

Het panel constateert dat verschillende studenten de opleiding vaak combineren met een stage. De vertegenwoordigers van het werkveld en de studenten met wie het panel sprak benadrukten het belang van de stage in de voorbereiding op de arbeidsmarkt. Stages maken formeel geen onderdeel uit van het onderwijsprogramma. De mogelijkheden om stage te lopen zijn volgens het panel vrij diffuus. Zo leerde het panel dat stageplekken vaak op informele wijze onder de aandacht worden gebracht bij studenten. Het panel raadt de opleiding aan om de stagemogelijkheden formeler vast te leggen en desgewenst verder uit te bouwen binnen het onderwijsprogramma.

De aandacht voor adequate taalbeheersing van het Nederlands in woord en geschrift zoals verwoord in de beoogde leerresultaten is zorgvuldig geborgd op curriculumniveau. De gekozen voertaal draagt volgens het panel bij aan de diversiteit van het opleidingsaanbod binnen de faculteit. Wel moet de opleiding zich rekenschap geven van het feit dat de adequaat gemotiveerde keuze om de opleiding in het Nederlands aan te bieden consequenties heeft voor de diversiteit van de studentenpopulatie.

Het panel stelt dat de toelatingsprocedure zorgvuldig is vormgegeven. De omvang van de premaster van 18 EC is voor het panel een aandachtspunt, omdat het studenten noodzaakt om binnen een zeer korte tijdspanne een bepaald niveau te behalen. Het panel adviseert de opleiding om de omvang opnieuw verder uit te breiden naar 30 EC. Het panel acht het positief dat de opleiding aanpalende mogelijkheden aanbiedt voor bijscholing, zoals de summerschool.

Het panel is van oordeel dat de begeleiding van studenten goed is georganiseerd. De beoogde meester-gezel relatie is door de kleinschaligheid van de opleiding uitstekend te realiseren. Op basis van de door de opleiding aangedragen argumenten acht het panel het een verdedigbare keuze om eerste- en tweedejaarsstudenten te mengen in de alternerende vakken. De gekozen thematieken die bij de colleges worden behandeld zijn nieuw voor alle studenten, waardoor de opleiding geen problemen ervaart met eventuele niveauverschillen door de verschillende vooropleidingen.

De kwaliteit van het personeel is goed, zowel vakinhoudelijk als didactisch. Hoewel de stafleden zelfstandig niet alle vakwetenschappelijke disciplines van de studentenpopulatie beheersen, heeft het panel op basis van de verschaft informatie kunnen vaststellen dat zij voldoende kennis hebben om de brug te slaan naar de diverse vakwetenschappelijke domeinen. Zonder hieraan af te doen meent het panel dat de opleiding baat zou hebben bij een groter beroep op andere docenten, die zich specialiseren op andere relevante deelgebieden in de filosofie, om de diversiteit binnen het docententeam te vergroten. In het verlengde van deze aanbeveling doet het panel de suggestie om daarbij gebruik te maken van de expertise die reeds binnen de instelling aanwezig is. Ook adviseert het panel de opleiding om op aspecten als bijvoorbeeld Anglo-Amerikaanse politieke filosofie en feminisme samenwerking met andere relevante opleidingen aan de VU te zoeken.

Het panel heeft vastgesteld dat de condities van de samenwerkingsovereenkomst met het consortium ongewijzigd zijn ten opzichte van de eerdere constructie met investeringsmaatschappij Dasy. Het panel heeft als zodanig geen bezwaar tegen deze betrokkenheid, mits de selectie en benoeming van docenten belegd is bij de afdeling Filosofie. Gezien de grote mate van externe financiering en de beperkte onderwijs capaciteit had het panel

aanvankelijk haar zorgen geuit over de levensvatbaarheid van de opleiding. De gesprekken hebben verhelderend gewerkt en hebben deze zorgen grotendeels bij het panel weggenomen. Het panel stelt vast dat het faculteitsbestuur zich voldoende bewust is van de risico's van het huidige financieringsmodel en de consequenties van eventuele groei. Met de huidige onderwijscapaciteit is het programma draaibaar, maar er is weinig marge. Indien nodig kan deze worden uitgebreid door de inzet van docenten van aanpalende vakgebieden. Het panel heeft vertrouwen in de geboden garanties.

Op basis van bovenstaande overwegingen is het panel van oordeel dat het programma, het personeel en de onderwijsleeromgeving de instromende studenten in staat stellen de beoogde leerresultaten te realiseren. De opleiding voldoet aan deze standaard.

Conclusie: Voldoet

4.3 Toetsing

Standaard 3: De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing.

Bevindingen

De borging van de toetsing is vastgelegd in het facultaire toetsbeleid en is ontleend aan het toetskader van de VU en de daarin beschreven visie op en kwaliteitseisen voor toetsen. Uitgangspunt daarbij is dat kwaliteitszorg en -borging rondom toetsing begint met en steunt op de kwaliteit van de docenten en gebruikmaakt van collegiale intervisie en feedback. Het facultaire toetsbeleid omvat verschillende procedures en criteria die kaderstellend zijn voor de toetsplannen van de opleidingen.

De masteropleiding FCB heeft een toetsplan opgesteld waarin de relatie tussen de vakken, onderwijsvormen, toetsvormen en beoogde leerresultaten inzichtelijk wordt gemaakt. Daaruit blijkt dat de opleiding diverse toetsvormen hanteert, aansluitend bij de beoogde leerresultaten: werkstukken, schriftelijke en mondelinge tentamens, presentaties, themapapers en korte opiniestukken. Het panel kreeg via Surfdrive inzage in de toetsen van de vakken 'Het Symbolische Leven I' en 'Filosofische moderniteitsanalyse (Charles Taylor, *A Secular Age*)'. De totstandkoming van het toetsplan geschiedt onder de verantwoordelijkheid van de opleidingsdirecteur en gebeurt in overleg met het opleidingsmanagement en het docententeam. Het (herziene) toetsplan wordt steeds ter advisering voorgelegd aan de opleidingscommissie en de toetskamer van de facultaire examencommissie.

In het facultaire toetsbeleid staat omschreven dat de docent als examinator verantwoordelijke is voor de samenstelling van de toets, die geacht wordt representatief, valide, betrouwbaar, transparant, bruikbaar en vergelijkbaar te zijn. De validiteit en betrouwbaarheid van de toetsing worden bewaakt door een collegiale check van elke toets voordat hij wordt afgenomen. De transparantie krijgt vorm doordat studenten informatie krijgen over de wijze van toetsen in de studiehandleiding van het betreffende vak, vooraf een proeftentamen maken (in het geval van schriftelijke tentamens) en na afloop hun toets kunnen inzien. Per vak worden de studiehandleiding, (voorbeeld)toets, antwoordmodel en/of beoordelingsformulier, toetsmatrijs (indien gebruikt) en uitslagen opgenomen in een toetsdossier.

Voor de beoordeling van de scripties wordt binnen de masteropleiding FCB gebruikgemaakt van een facultair beoordelingsformulier. De scriptiebegeleider en de tweede lezer vullen het formulier onafhankelijk van elkaar in, waarna zij tot een eindcijfer komen. Bij de beoordeling van de scriptie wordt de scriptiebegeleider geacht een plagiaatcheck uit te voeren door middel van SafeAssignment. Bij een verschil van twee of meer punten tussen de beoordelingen zal de examencommissie een derde beoordelaar aanwijzen. Het facultaire beoordelingsformulier is onderdeel van de masterscriptiehandleiding voor studenten, waarin ook de lengte van de scriptie, de opzet van het scriptietraject en de inhoud van het scriptiewerkplan nader toegelicht worden.

De Faculteit der Geesteswetenschappen heeft één examencommissie met een kamer voor de bacheloropleidingen en een kamer voor de masteropleidingen. Binnen de examencommissie is een toetskamer ingesteld, die namens en onder eindverantwoordelijkheid van de examencommissie de kwaliteit van de toetsing en het navolgen van het toetsbeleid door de opleidingen controleert. Dit doet zij door in een jaarplan vast te leggen van welke vakken in het komende academiejaar de toetsdossiers beoordeeld zullen worden en – meer in algemene zin – aan welke zaken met betrekking tot toetsing zij aandacht zal besteden. Elk jaar worden voor de hele faculteit ongeveer twintig toetsdossiers geanalyseerd en vijftien scripties beoordeeld. De examencommissie stelt jaarlijks een verslag op, waarin het jaarverslag van de toetskamer is verwerkt.

De masteropleiding FCB biedt verschillende vakken aan die gezamenlijk worden gevolgd door eerste- en tweedejaars studenten. Deze vakken kunnen onafhankelijk van elkaar gevolgd worden. De vakspecifieke leerdoelen zijn generiek voor beide jaarlagen. In het gesprek met het panel gaf de voorzitter van de examencommissie aan dat hoewel een sequentiële opbouw didactisch gezien wenselijk is, dit gezien het onderwerp van bestudering in de desbetreffende vakken minder problematisch is wanneer dit niet gebeurt. Indien de opleiding binnen de vakken zou willen differentiëren ten aanzien van de eerste- en tweedejaars studenten, dan kan zij ervoor kiezen om verschillende leerdoelen te formuleren of om verschillende beheersingsniveau voor dezelfde leerdoelen vast te leggen in de formele cursusbeschrijving.

In het studentenhoofdstuk las het panel dat bij de tentaminering rekening worden gehouden met de uiteenlopende vooropleidingen van de studenten. Ook in een van de scriptiebeoordelingsformulieren die het panel heeft bestudeerd, werd de indruk gewekt dat de vooropleiding van een student werd meegewogen in de beoordeling. De vertegenwoordigers van de toetskamer gaven desgevraagd aan dat zij niet hebben vastgesteld dat dergelijke afwegingen meespelen in de beoordeling van toetsen of scripties. Wel wordt er in de keuze van onderwerpen voor papers en de scriptie ruimte geboden voor de persoonlijke achtergrond en (vakwetenschappelijke) interesses van de student.

Overwegingen

Het panel stelt op basis van de schriftelijke informatie en de gevoerde gesprekken vast dat de toetsing en de kwaliteitsborging daarvan aan de wettelijke deugdelijkheidsvereisten voldoen. Het in gebruik zijnde facultaire toetsbeleid is adequaat vormgegeven. Er zijn voldoende waarborgen voor validiteit, betrouwbaarheid en transparantie van de toetsing. Het opleidingstoetsplan laat zien dat de toetsing aansluit bij de beoogde leerdoelen. De voorbeelden van toetsen die het panel heeft ingezien zijn van goed niveau, zij het wel dat het panel van mening is dat over de gehele breedte van de opleiding relatief veel kennistoetsen worden afgenomen.

Het panel concludeert dat de facultaire examencommissie haar taak om de kwaliteit van toetsen en scripties te borgen passend vormgeeft. Zowel haar rol als die van de toetskamer zijn duidelijk omschreven in het facultaire toetsbeleid. Tijdens het locatiebezoek werd duidelijk dat vanwege de korte lijntjes binnen opleiding vrij informeel wordt omgegaan met uitzonderingen. Met name ten aanzien van de omvang van de scriptie bleek dat vaak wordt afgeweken van datgene dat is opgenomen in de scriptiehandleiding. Ook ten aanzien van de taal van de scriptie stelde het panel op basis van de gesprekken vast dat wanneer wordt afgeweken van de voertaal van de opleiding dit niet wordt voorgelegd aan de examencommissie. Het panel is van mening dat in dergelijke gevallen studenten een formeel verzoek moeten indienen bij de examencommissie. Het panel adviseert de examencommissie en de opleiding om deze procedures te formaliseren.

Mede vanwege constatering ten aanzien van de differentiatie in beoordeling op basis van academische achtergrond, acht het panel het van belang dat de opleiding transparant is over de wijze waarop in de toetsing wordt omgegaan met waardering voor het profiel van de student –

ook wanneer dit niet aan de orde is. Het panel vraagt de examencommissie en de toetskamer om hierop toe te zien.

Samenvattend stelt het panel vast dat de opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing. De opleiding voldoet aan deze standaard.

Conclusie: Voldoet

4.4 Gerealiseerd niveau

Standaard 4: De opleiding toont aan dat de beoogde leerresultaten zijn gerealiseerd. (Deze standaard maakt in de regel geen onderdeel uit van de beoordeling in een toets nieuwe opleiding. Het panel beoordeelt deze standaard alleen als er naar de mening van de NVAO sprake is van bestaand onderwijs en er eindwerken zijn om dit te kunnen beoordelen.)

Bevindingen

Zoals in standaard 3 is omschreven heeft de opleiding een toetsplan opgesteld met een overzicht van alle vakken, onderwijsvormen, toetsvormen en hun relatie met de beoogde leerresultaten. Daarmee houdt de opleiding goed zicht of alle beoogde leerresultaten voldoende worden afgedekt binnen het gehele curriculum. Studenten ronden de opleiding af met een masterscriptie van 18 EC waarin zij blij dienen te geven van hun vermogen om zelfstandig een filosofisch onderzoek uit te voeren dat is gerelateerd aan een bepaalde vakwetenschappelijke discipline, en van dit onderzoek op adequate wijze verslag uit te brengen.

Sinds de start van de afstudeerrichting FCB binnen de bestaande masteropleiding Filosofie zijn er zes scripties gerealiseerd. Om het gerealiseerde eindniveau te beoordelen heeft het panel de zes scripties en hun bijbehorende beoordelingsformulieren bestudeerd. Het stelt daarbij vast dat de scripties van voldoende niveau zijn. De scripties behandelen een variëteit aan onderwerpen, waarin het specifieke interdisciplinaire karakter van de opleiding adequaat tot uitdrukking komt. Wel stelde het panel een groot verschil in de omvang van de scripties vast. De beoordelingsformulieren zijn in de meeste gevallen zorgvuldig ingevuld en geven goed inzicht in de overwegingen van de beoordelaars. De becijfering van de bestudeerde scripties is in overeenstemming met het oordeel van het panel.

Een recent afgenomen alumni-enquête toont aan dat afgestudeerden van de opleiding terecht komen in verschillende soorten beroepscontexten waar zij veelal een bestuurlijke- en/of leidinggevende functie uitvoeren. De alumni zijn in de enquête bevraagd over de relevantie van hun filosofische opleiding in hun huidige beroepscontext. In hun reacties benadrukten de alumni dat zij onder andere het kunnen innemen van een integraal perspectief vanuit een interdisciplinaire invalshoek en vaardigheden als beargumenteerd debatteren en een goed uitdrukkingsvermogen als waardevol ervaren. Ook de werkgevers met wie het panel sprak erkennen deze kwaliteiten. Zij waren over het algemeen zeer tevreden over het functioneren van de afgestudeerden binnen hun organisatie.

Overwegingen

Het panel stelt vast dat de scripties qua niveau en kwaliteit passend zijn bij de masteropleiding. Ondanks de heldere richtlijnen in de scriptiehandleiding, merkt het panel op dat de omvang van de scripties sterk varieert. Opdat de vastgestelde studielast niet wordt overschreden, vraagt het panel hier aandacht voor. Het toetsplan stelt de opleiding in staat goed zicht te houden op de gerealiseerde leerresultaten in het curriculum. Het panel heeft de indruk dat de alumni in uiteenlopende doch bij de opleiding passende beroepscontexten terecht komen. Op basis van de wijze waarop de afgestudeerden in de praktijk functioneren en de toetsing van de beoogde leerresultaten binnen de vakken is het panel ervan overtuigd dat de studenten de beoogde leerresultaten behalen.

Conclusie: Voldoet

4.5 Graad en CROHO-onderdeel

Het panel adviseert om de volgende graad aan de opleiding toe te kennen: Master of Arts
Het panel adviseert het volgende CROHO-onderdeel voor de opleiding: Taal en cultuur

4.6 Algemene conclusie over de kwaliteit van de opleiding

Het panel concludeert dat de opleiding aan alle standaarden voldoet. De beoogde leerresultaten van de opleiding FCB zijn passend voor een wo-master en sluiten aan bij de verwachtingen van het werkveld. De opleiding kiest voor een duidelijke eigen signatuur door in de invulling van het curriculum de nadruk te leggen op de continentale filosofische traditie. Hoewel deze reikwijdte beperkend kan zijn, ziet het panel ook de kracht van de focus en werd tijdens het locatiebezoek duidelijk dat binnen het onderwijsprogramma ook uitstapjes worden gemaakt naar andere filosofische stromingen. De opleiding biedt een ambitieus programma aan dat met een relatief beperkte onderwijscapaciteit wordt gedraaid. Het panel heeft zich ervan vergewist dat de opleiding hierin verdedigbare keuzes maakt en de onderwijsinzet indien nodig kan worden uitgebreid met docenten van aanpalende vakgebieden. De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing met goede kwaliteitsborging. De door het panel bestudeerde scripties zijn qua niveau en kwaliteit passend bij de masteropleiding. Het panel concludeert dat zijn oordeel over de kwaliteit van de nieuwe opleiding positief is.

4.7 Aanbevelingen

Het panel wil graag afsluiten met een aantal aanbevelingen aan de wo-master Filosofie van Cultuur en Bestuur die in dit rapport zijn gedaan. Voor het overzicht zijn deze aanbevelingen hieronder samengevat. De aanbevelingen zijn gericht op de verdere ontwikkeling van de opleiding en staan het positieve eindoordeel van het panel niet in de weg. De aanbevelingen zijn als volgt:

- Het panel adviseert de opleiding om leerresultaat 8 (zelfstandig en interdisciplinair onderzoek) en leerresultaat 9 (veelheid aan opvattingen) specifieker te formuleren opdat duidelijk wordt wat studenten op masterniveau moeten kunnen beheersen.
- Het panel adviseert de opleiding om de onderzoeksvaardigheden in een meer gestructureerde leerlijn aan te bieden.
- De opleiding moet zich rekenschap geven van het feit dat de adequaat gemotiveerde keuze om de opleiding in het Nederlands aan te bieden consequenties heeft voor de diversiteit van de studentenpopulatie.
- De omvang van de premaster van 18 EC is voor het panel een aandachtspunt, omdat het studenten noodzaakt om binnen een zeer korte tijdspanne een bepaald niveau te behalen. Het panel adviseert de opleiding om de omvang opnieuw verder uit te breiden naar 30 EC.
- Het panel meent dat de opleiding baat zou hebben bij een groter beroep op andere docenten om de diversiteit binnen het docententeam te vergroten. In het verlengde van deze aanbeveling doet het panel de suggestie om daarbij gebruik te maken van de expertise die reeds binnen de instelling aanwezig is. Ook adviseert het panel de opleiding om op aspecten als bijvoorbeeld Anglo-Amerikaanse politieke filosofie en feminisme samenwerking met andere relevante opleidingen aan de VU te zoeken.
- Het panel raadt de opleiding aan om de stagemogelijkheden formeler vast te leggen en desgewenst verder uit te bouwen binnen het onderwijsprogramma.
- Het panel adviseert de examencommissie en de opleiding om de procedures omtrent verzoekschriften met betrekking tot de taal en omvang van de scriptie te formaliseren.
- Het panel vraagt de examencommissie en de toetskamer om erop toe te zien dat de opleiding transparant is over de wijze waarop in de toetsing wordt omgegaan met waardering voor het profiel van de student.

5 Overzicht oordelen

Standaard	Oordeel
<u>Beoogde leerresultaten</u> <i>Standaard 1: De beoogde leerresultaten passen bij het niveau en de oriëntatie van de opleiding en zijn afgestemd op de verwachtingen van het beroepenveld en het vakgebied en op internationale eisen.</i>	Voldoet
<u>Onderwijsleeromgeving</u> <i>Standaard 2: Het programma, de onderwijsleeromgeving en de kwaliteit van het docententeam maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde leerresultaten te realiseren.</i>	Voldoet
<u>Toetsing</u> <i>Standaard 3: De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing.</i>	Voldoet
<u>Gerealiseerde leerresultaten</u> <i>Standaard 4: De opleiding toont aan dat de beoogde leerresultaten zijn gerealiseerd.</i>	Voldoet
Algemene conclusie	Positief

Bijlage 1: Programma locatiebezoek

Het panel heeft een bezoek gebracht aan de locatie van de Vrije Universiteit te Amsterdam op 14 juni 2019.

Programma:

09:00 – 09:30 **Ontvangst en kort vooroverleg panel**

09:30 – 10:00 **Gesprek vertegenwoordigers (faculteits)bestuur**

Gesprekspartners
Decaan
Portefeuillehouder Onderwijs

10:00 – 11:00 **Gesprek vertegenwoordigers opleidingsmanagement**

Gesprekspartners
Opleidingsdirecteur
Opleidingscoördinator

11:15 – 11:45 **Gesprek vertegenwoordigers werkveld**

Gesprekspartners
Directeur Coöperatie Rabobank Nederland
Bildung Academy
Hoofd Freedom Lab
School of Life / Brainwash

11:45 – 12:15 **Gesprek vertegenwoordigers examencommissie en opleidingscommissie**

Gesprekspartners
Voorzitter Dagelijks Bestuur
Lid Toetskamer
Voorzitter Masterkamer
Voorzitter opleidingscommissie

12:15 – 13:00 **Overleg panel tijdens lunch (besloten)**

13:00 – 14:00 **Gesprek docententeam**

Gesprekspartners
Bijzonder Hoogleraar Docent Filosofisch actueel maatschappelijk gesprek en Charles Taylor – A Secular Age
Hoogleraar Wijsbegeerte Docent Lijnen van een filosofische bestuurskunde
Docent Filosofisch actueel maatschappelijk gesprek en Symbolische leven
Docent Filosofisch actueel maatschappelijk gesprek, Media, leiderschap en filosofische taalvaardigheid en Symbolische leven

14:00 – 14:30 **Gesprek studenten en alumni**

Gesprekspartners
Tweedejaars student
Eerstejaars student
Eerstejaars student
Tweedejaars student
Alumnus – Creatief Strateeg bij CONSPIRACYSINC

14:30 – 15:00 **Tweede gesprek vertegenwoordigers opleidingsmanagement met aandacht voor zaken die nog onduidelijk zijn**

Gesprekspartners
Portefeuillehouder Onderwijs
Opleidingsdirecteur

Hoofd leerstoelgroep Filosofie van Cultuur,
Politiek en Organisatie

15.00-16.00 **Overleg panel** (besloten)

16.00 **Beknopte terugkoppeling**

Bijlage 2: Overzicht van bestudeerde documenten

Informatiedossier opleiding:

- Informatiedossier TNO wo-master Filosofie van Cultuur en Bestuur
- Bijlagen:
 - o Domeinspecifiek referentiekader
 - o Strategische Verkenning FGW-VU
 - o Vakomschrijvingen MA-FCB
 - o Onderwijsvisie VU - 2018
 - o Geconcretiseerde onderwijsvisie VU
 - o Didactische visie FCB
 - o OER huidige 2-jarige Masteropleiding
 - o Toetsbeleid Vrije Universiteit 2018
 - o Toetsbeleid Faculteit der Geesteswetenschappen VU
 - o Toetsvisie Filosofie MA 2-jarig
 - o Toetsplan FCB met Dublin-descriptoren
 - o Scriptie handleiding Filosofie
 - o Beoordelingsformulier scriptie
 - o Enquête alumni en bedrijven arbeidsmogelijkheden FCB-afgestudeerden
 - o Overzicht Afstudeerscripties 2017-2018

Documenten beschikbaar gesteld via Surfdrive:

- overzicht van scripties; scripties en bijbehorende documenten.
- toetsmateriaal van twee vakken, te weten "Het symbolische leven I" en "Charles Taylor – A Secular Age";
- Onderwijs- en Examenregeling;
- CV's van de kerndocenten
- agenda van de site visit + overzicht gesprekspartners ("Delegaties TNO FCB VU")
- Onderwijstijd docenten FCB
- Jaarverslag EC FGW

Het panel had tijdens het bezoek toegang tot de online leeromgeving Canvas.

Bijlage 3: Lijst met afkortingen

ba	bachelor
BKO	Basiskwalificatie Onderwijs
EC	European Credits (studiepunten)
FCB	Filosofie van Cultuur en Bestuur
ma	master
NVAO	Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie
VU	Vrije Universiteit Amsterdam
wo	wetenschappelijk onderwijs

Het adviesrapport is tot stand gekomen in opdracht van de NVAO met het oog op beperkte toetsing van de nieuwe opleiding wo-master Filosofie van Cultuur en Bestuur van de Vrije Universiteit Amsterdam.

Aanvraagnummer: 008067

Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie
Accreditation Organisation of the Netherlands and Flanders

Parkstraat 28 • 2514 JK Den Haag
P.O. Box 85498 • 2508 CD The Hague
The Netherlands

T +31 (0)70 312 23 00
E info@nvao.net
www.nvao.net